



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

לפני כב' השופט פרופ' עופר גרוסקופף

רונן מירב

המבקש

ע"י באת הכוח המייצגת עו"ד עדנה מירב

נגד

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

המשיבה

ע"י באי כוחה עו"ד דני כביר ועו"ד רות קורן

החלטה בבקשה לאישור תובענה כייצוגית

חברת ביטוח מתחייבת לתת שירותי דרך מסוג החלפת גלגל למבוטחים בביטוח רכב מקיף. בעבור שירות זה גובה החברה תשלום בסך 80 ש"ח כאשר מקבל השירות הוא גבר, בעוד שנשים המזמינות שירות זה זוכות בו בחינם. האם מדיניות זו הינה הפליה פסולה או אבחנה מותרת? האם יש לאפשר ניהל תובענה ייצוגית נגד חברת הביטוח בגין פרקטיקה זו? האם שינוי במדיניות חברת הביטוח לאחר הגשת התובענה מייתר את הדיון בה? האם יש לאפשר למבקש - גבר להגיש את התובענה הייצוגית בשם הקבוצה? על שאלות אלה, ונוספות, נסב הדיון בבקשת האישור שלפניי.

א. העובדות

1. המשיבה היא חברת ביטוח המתמחה בתחום השיווק הישיר (דהיינו שיווק פוליסות ביטוח שלא באמצעות סוכני ביטוח), והיא מופרת בציבור על פי שמות המותגים המסחריים המרכזיים המשמשים אותה: "ביטוח ישיר" ו-"9,000,000" (להלן: "חברת הביטוח" או "המשיבה"). המשיבה פעילה בין השאר, בתחום ביטוח הרכב, ובכלל זה מציעה פוליסות ביטוח מקיף לרכבים (להלן: "פוליסת ביטוח מקיף" או "פוליסה").



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

2. מבוטח הרוכש פוליסת ביטוח מקיף אצל חברת הביטוח מקבל גם שירותי דרך וגרירה (להלן: "שירותי דרך"), הניתנים לו בהתאם לכתב שירות (להלן: "כתב השירות") המצורף לפוליסת הביטוח המקיף. שירותי הדרך עליהם מתחייבת חברת הביטוח כלפי לקוחותיה ניתנים באמצעות חברות חיצוניות המתמחות בכך, אשר עימם מתקשרת חברת הביטוח בהסכם (להלן: "נותני שירותי דרך").

ויובהר, ההתקשרות ההסכמית בעניין מתן שירותי הדרך נעשית בין המבוטח לבין חברת הביטוח, כחלק מההתקשרות בפוליסת הביטוח המקיף, והתשלום בגינה מהווה חלק מהתשלום בעבור פוליסת הביטוח המקיף. אדם המעוניין בכך יכול לרכוש את שירותי הדרך ישירות מנותן שירותי דרך, ולא באמצעות חברת הביטוח, ואולם, כפי שמודה גם המשיבה, הפרקטיקה שהתפתחה בישראל מזה שנים רבות (עוד מלפני קום המשיבה) היא שבמסגרת השירותים אותם מתחייבת חברת ביטוח להעניק בפוליסת ביטוח מקיף היא מתחייבת גם לתת שירותי דרך בהתאם לכתב השירות.

להשלמת התמונה אציין כי בסיכומיה הפנתה המשיבה לחוזר שהוציאה המפקחת על הביטוח ביום 21.12.2015 בעניין "הנהגת כתבי שירות ואופן שיווקם" (להלן: "חוזר המפקחת"). בחוזר זה נאסר על חברות ביטוח, ככלל, להנהיג כתב שירות שאינו מתייחס ל"מקרה הביטוח המצוין בתכנית הביטוח". ואולם, לכלל זה נקבע חריג שעניינו "כתב שירות המעניק שירותי דרך לרכב, שירות רכב חלופי או שירות תיקון שמשות" (סעיף 2 לחוזר המפקחת). להבנת חברת הביטוח, משמעות חוזר המפקחת היא שהחל ממועד כניסתו לתוקף (30.6.2016) היא לא תהיה רשאית לכלול במסגרת פוליסת ביטוח מקיף שירותים שאינם בגדר "שירותי דרך", הכלולים כיום בחלק מכתבי השירות (כגון העברת מבחן רכב שנתי (טסט)).

3. אחד משירותי הדרך אשר ניתן למבוטחים הרוכשים פוליסת ביטוח מקיף אצל המשיבה הוא השירות של החלפת גלגל. שירות זה אינו כלול אומנם במסגרת כתב השירות הבסיסי של המשיבה (נספח 1 לתשובה לבקשת האישור. נותנת השירות לגבי כתב שירות זה היא חברת דרכים בע"מ), ואולם הוא כלול ב"כתב שירות פרימיום לרכב פרטי ומסחרי קל" (נספח 2 לתשובה לבקשת האישור. נותנת השירות לגבי כתב שירות זה היא חברת שחר אסיסטנס בע"מ) וב"כתב שירות פלטינום לרכב פרטי ומסחרי קל" (נספח 2 לבקשת האישור. נותנת השירות לגבי כתב שירות זה היא חברת שגריר בע"מ) (להלן, יחדיו: "כתב שירות פרימיום"), אשר אחד מהם ניתן, כעניין שבשגרה, למבוטחי המשיבה בביטוח רכב מקיף.



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

4. עניינה של התובענה בהוראת סעיף 1.4 של כתב שירות פרימיום, שזו לשונה:

1.4 דמי השירות – החלפת הגלגל

1.4.1 כל מקרה של מתן שירות או הפעלתו, על פי כתב שירות זה, ישלם מקבל השרות דמי שירות בסך השווה לשמונים ש"ח (80 ש"ח) כולל מע"מ.

1.4.2 במדה ומקבל השרות הנו אשה – לא ישולמו דמי שרות בגין החלפת גלגל.

(ההדגשה במקור).

כפי שקל להיווכח, הוראה זו מקנה את הזכות לקבל שירות של החלפת גלגל לכלל המבוטחים שהפוליסה שלהם כוללת כתב שירות פרימיום, ואולם היא מבחינה בין נשים לבין גברים לעניין החיוב הכספי במקרה בו ניתן שירות של החלפת גלגל במסגרת כתב השירות. בעוד שמזמין שירות שהוא גבר נדרש לשלם בעבור השירות סכום של 80 ש"ח, מזמינת שירות שהיא אישה פטורה מתשלום זה.

יצוין כי העובדה שהשירות של החלפת גלגל ניתן בחינם לנשים, מפורטת גם באתר האינטרנט של "9,000,000" (נספח ה1 לבקשה: "מה תקבלו אם תעשו פוליסת ביטוח מקיף? גרירה עד למוסך הקרוב בכל תקלה, חבילת פלטיניום הכוללת שירותי ערך מוסף לנהג המתווספת לכיסוי שירותי הגרירה. החבילה כוללת: שירות החלפת גלגל במקרה של תקר.... השירותים ינתנו כנגד השתתפות עצמית, למעט שירות החלפת גלגל שינתן בחינם לנשים...") ושל "ביטוח ישיר" (נספח ז לבקשה. הנוסח דומה).

5. ביום 21.8.2013 פנה המבקש למשיבה (למותג "ביטוח ישיר") וביקש הצעת מחיר לפוליסת ביטוח מקיף עבור רכב שבבעלותו (הצעת הביטוח התבקשה על רקע רצונו של המבקש להוסיף נהג צעיר לביטוח). במהלך השיחה עם נציג שירות בשם נדב, מסר האחרון, לשאלת המבקש אם שירותי הדרך כוללים החלפת גלגל, את התשובה הבאה: "כן, לנשים בחינם פעם ראשונה בשנה, לגברים 80 שקלים". המבקש לא הגיב על כך, אלא המשיך לברר סוגיות אחרות בקשר להצעת הביטוח. בהמשך אותו יום חזר אל המבקש אחראי קשרי לקוחות מטעם המשיבה, ששמו שלום, וזאת במטרה לברר "למה לא מימשת את ההצעה?". במהלך השיחה שב המבקש והתעניין בנושא שירותי הדרך, ונענה כי ההצעה כוללת "חבילת VIP". לשאלתו "מה כוללת VIP?" ענה אחראי קשרי הלקוחות כי "זה תיקון פנצ'רים בחינם לאישה, אה דברים



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

כאלה. תיקון פנצ'רים בחינם לאישה". בהמשך הדברים חזרו המשוחחים לעניין זה. להלן תמלול חלק זה של השיחה:

אז בוא תגיד לי בבקשה מה כולל ה- VIP?	המבקש:
בסדר. אני אגיד לך. VIP זה כולל תיקון פנצ'רים בחינם לאישה, בסדר?	אחראי קשרי לקוחות:
בחינם לאישה?	המבקש:
כן, כמה פעמים שהיא רוצה בשנה.	אחראי קשרי לקוחות:
לא מוגבל?	המבקש:
לא מוגבל	אחראי קשרי לקוחות:
ולגבר?	המבקש:
ולגבר זה ב- 80 שקל.	אחראי קשרי לקוחות:
לגבר,	המבקש:
ב- 80 שקל.	אחראי קשרי לקוחות:
80 שקל.	המבקש:
אבל אנחנו הגברים יודעים לתקן פנצ'רים. בסדר?	אחראי קשרי לקוחות:
אנחנו כגברים, אה, אוקי.	המבקש:
בסדר? ... נשים לא יודעות עם שמלות של ערב, אתה יודע, זה גם כזה לא נעים לתקן פנצ'ר באמצע כביש ראשי, כולם מסתכלים עליך, אישה אתה יודע, לא כזה נעים.	אחראי קשרי לקוחות:
אוקי.	המבקש:
מי מאיתנו מבין את הדברים האלה, בסדר?	אחראי קשרי לקוחות:

(השיחות בין הצדדים הוקלטו על ידי המשיבה, כחלק ממערך שירות הלקוחות שלה. תמלילי השיחות צורפו על ידי הצדדים. השיחה הראשונה כנספת א' לסיכומי המבקש; השיחה השנייה כנספת 3 לתשובת המשיבה לבקשת האישור).

6. בעקבות השיחה, ביום 3.9.2013, שלחה באת הכוח המייצגת, שהיא אחותו של המבקש, מכתב בשמו לחברת הביטוח, תחת הכותרת "הפליה מחמת מין בתנאי פוליסת ביטוח רכב מקיף" (להלן: "הפניה לחברת הביטוח"). במכתב זה ציינה באת הכוח המייצגת כי "מרשי נפגע מההפליה הבוטה והפסולה בין נהגים-גברים לנהגות-נשים המתבססת על דעות קדומות וסטריאוטיפים, הפוגע בדימוי העצמי של נשים וגברים וחותרת תחת השאיפה לשוויון



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

ולאחדות בחברה הישראלית" (סעיף 4 למכתב שצורף כנספח ט' לבקשת האישור). בפניה נדרשה המשיבה "להסיר באופן מיידי את התנאי מהפוליסה" ומהפרסומים, לפרסם התנצלות, להשיב את דמי ההשתתפות שגבתה מגברים, ולפצות את המשיב ואת הנפגעים האחרים מהנוהג המפלה. כן התבקשה המשיבה למסור מידע הדרוש לדעת באת הכוח המייצגת לצורך חישוב הפיצויים (מועד תחילת הפוליסה המפלה; מספר הנהגים-הגברים ששילמו דמי השתתפות עצמית בגין החלפת גלגל; מספר הלקוחות שהתקשרו בפוליסה עם הסעיף המפלה).

במקביל לפניה לחברת הביטוח פנתה באת הכוח המייצגת גם למפקחת על הביטוח, וביקשה את התייחסותה ועמדתה בעניין "התנאי המפלה בפוליסה לביטוח רכב מקיף של 9 מיליון" ו"ביטוח ישיר" (להלן: "הפניה למפקחת על הביטוח").

7. ביום 17.9.2013 נשלחה לבאת הכוח המייצגת תשובת המשיבה לפניה לחברת הביטוח (להלן: "תשובת חברת הביטוח"). על תשובת חברת הביטוח חתומה היועצת המשפטית ומזכירת המשיבה, עו"ד טל פריאל-מן (צורף כנספח יא1 לבקשת האישור). בראשית תשובת חברת הביטוח נאמר כי "תעריפנו, על האבחנה המגדרית שהם כוללים בהקשר המתואר במכתבך, מאושרים על ידי הפיקוח על הביטוח במשרד האוצר". בהמשך הדברים הובהרה "האבחנה המגדרית" באופן הבא:

הרציונל מאחורי ההבדל, כפי שתואר במידה מסוימת וב"שפה חופשית" על ידי נציגי חברתנו בפני מרשך, הוא הבדל רלוונטי בין המינים שמצדיק את מתן השירות השונה, בראייתנו, כאשר במרבית המקרים עבור אשה השירות של החלפת גלגל הוא צורך בשל הקושי הפיזי בביצוע החלפה (לאו דווקא בלילה), ואילו עבור גבר – הוא מותרות, וזאת בגלל הבדלים פיזיים בין המינים, ולפיכך הפעלת השירות על ידי גבר כפופה להשתתפות עצמית.

לאור השונות העניינית בין המינים, ולאור הערך הרב שנשים מייחסות לשירות כזה (להבדיל מגברים), בחרה חברתנו להעניק בגינו הנחה לנשים על דרך של ויתור על השתתפות עצמית.

גם אם יש, כפי שיש תמיד, חריגים ויוצאים מן הכלל לכלל כלל, תעריף אינו יכול להיות עד כדי כך פרסונאלי, אך בוודאי שאין כל מקום או הצדקה לעלבון, תחושת אפליה וכיו"ב טענות כמועלות במכתבך. בקשתך בנסיבות אלה היא דווקא



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

להפלות לרעה נשים, שיידרשו לשלם השתתפות עצמית לקבלת שירות שלרוב אין באפשרותן לוותר עליו על ידי ביצוע עצמי של פעולת החלפת הגלגל.

למותר לציין שבהעדר גביית השתתפות עצמית העלות לחברתנו של השירות גבוהה יותר, כך שאין לנו אינטרס שלא לגבות את הסכום ומדובר בשירות טוב – ותו לא.

תשובה נוספת מטעם המשיבה נשלחה לבאת הכוח המייצגת על ידי גברת נדיה שוב, ממחלקת פניות הציבור של המשיבה. בתשובה זו נאמר כי "הבחירה בשירות הספציפי אותו החברה מציעה לנשים נובעת ממניעים עסקיים, שנובעים מהתחרות וממוצרים זהים ואף מורחבים, אותם מציעות חברות ביטוח אחרות". לגופו של עניין צוינו הדברים הבאים:

מבדיקה שנערכה בחברה מסתבר שנשים מייחסות ערך רב לשירות הזה (בניגוד לגברים שפחות מחשיבים את ערך השירות הזה) ולכן החברה מציעה בגינו הנחה. אין זה אומר בשום צורה ואופן שאישה לא יכולה להחליף גלגל אלא שיש יותר נשים מגברים שברגע שצריך את השירות הן חושבות שזה שווה.

8. כזכור, באת הכוח המייצגת פנתה גם לרגולטור הרלבנטי, מפקחת על הביטוח. תשובת הרגולטור התמהמהה, ופרט לתשובות בנוסח "פנייתך העלתה שאלה כללית הדורשת טיפול עקרוני, וטפולנו בה מצריך זמן נוסף" לא התקבלה עד עצם היום הזה. מהתכתבות בין הפיקוח על הביטוח לבין המשיבה, עולה כי ביום 6.2.2014 פנה מר דני צור מהיחידה לפניות הציבור בפיקוח על הביטוח לממונה על פניות הציבור אצל המשיבה, עו"ד נורית וינקלר, וביקש את התייחסותה לשתי פניות בעניין המדיניות שבנדון. בפנייתו ביקש מר צור לדעת "האם מדיניות זו מבוססת על נתונים סטטיסטיים מובהקים (כולל אקטואריה) לפיה יש שונות מובהקת בין שכיחות האירוע – התרחשות תקר והצורך בהחלפת גלגל – בין גברים לבין נשים", וככל שקיים ביקש לראותו.

בתשובתה מציינת עו"ד וינקלר כי "לא ברורה הפנייה בנושא זה ולא השאלה האקטוארית", ומבהירה כי "הסיבה לויתור על השתתפות עצמית לנשים אינה אקטוארית אלא הרצון להעניק יחס שונה לשונים על בסיס שונותם הרלוונטית". בהמשך המכתב היא מבהירה את עמדתה בסוגיה במילים הבאות:



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

אם בכלל הפיקוח היה צריך לברך על בחירתנו זו, לתת שירות זה בחינם לנשים, שככלל (ומדובר בחזקה שהיא בידיעת הציבור כולו) מתקשות להחליף גלגל בכוחות עצמן ויזקקו על פי רוב לעזרת גבר בשל המאמץ הפיזי הכרוך בכך.

בנסיבות אלה, המוכרות לכל בר בי רב, סברנו שראוי לוותר על השתתפות עצמית לנשים בנסיבות אלה ולחסוך מהן את ההתלבטות אם להזמין השירות (ולשלם [השתתפות עצמית]) או לפנות לעזרת עוברי אורח שאין יודע איזו סכנה אחרת הם עלולים לטמון לאישה הנמצאת במצוקה לבד על אם הדרך.

לשון אחרת: בעוד נשים (ככלל) חוות קושי משמעותי בהחלפת גלגל ולפיכך השירות הזה נחוץ להן ואינו בגדר מותרות, הרי שגברים מסוגלים (לרוב) לבצע את החלפת הגלגל בעצמם ואינם זקוקים לשירות הזה אלא כסוג של מותרות.

(התכתובת, שהוגשה בהתאם להחלטת בית המשפט בפרוטוקול הדיון מיום 1.7.2015, צורפה להודעת המשיבה מיום 20.7.2015)

9. בקשת האישור שלפניי הוגשה ביום 7.5.2014, והתשובה לבקשת האישור, במסגרתה הבהירה המשיבה מדוע לשיטתה "בבקשה אין כל ממש, היא מופרכת מיסודה והנתבעת מתנגדת לה" (סעיף 1 לתשובה), הוגשה ביום 22.9.2014.

כמעט במובלע, בסעיפים 90 – 91 לתשובה לבקשת האישור, ובתצהיר שצורף לה, צוין כי במאי 2014 הגיעה חברת הביטוח להסכמה עם נותני שירותי הדרך כי "שירות החלפת גלגל לא יהיה כרוך בתשלום דמי שירות לכלל המנויים המבוטחים, יהא מינם אשר יהיה", וכי נוסח כתב השירות פרימיום שונה בהתאם. עוד צוין בתצהיר כי "הפטרות הגברים מתשלום, גם כן - לא הביאה, ככל הידוע, לתוספת משמעותית בעלויות התפעול של השירות עד כדי שינוי של ממש בתעריף" (סעיף 17 לתצהיר מטעם המשיבה).

להשלמת התמונה יצוין כי בחקירתו מסר המצהיר מטעם המשיבה, מר רענן סעד, המשמש כמשנה למנכ"ל וסמנכ"ל שיווק בחברת הביטוח, כי השינוי נעשה מבלי שהמשיבה תידרש לשלם בעבורו לנותני שירותי הדרך, וזאת לאחר שהצליחו לשכנע אותם כי גברים ממילא לא משתמשים ולא ישתמשו בשירות זה (ראו פרוטוקול 1.7.2015, עמוד 24 שורות 4 – 7).



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

ב. טיעוני הצדדים

10. בקשת האישור הוגשה בראש ובראשונה על בסיס הטענה שהפרקטיקה בה נהגה המשיבה עד לאותו מועד (מאי 2014), לפיה נגבה תשלום מגברים בגין שירות החלפת גלגל שניתן על פי כתב שירות פרימיום, שעה שאותו שירות ניתן לנשים בחינם, מהווה הפרה של הוראת סעיף 3 לחוק איסור הפליה במוצרים ושירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א – 2000 (להלן: "**חוק איסור הפליה**"), ועל כן מהווה עוולה לפי סעיף 5 לחוק האמור. עוד נטען כי מדיניות המשיבה מהווה פגיעה בכבוד האדם, שהיא הפרה של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ועל כן מהווה הפרת חובה חקוקה וכי מדובר בתנאי מקפת בחוזה אחיד.

אקדים במידת מה את המאוחר, ואציין כי אינני רואה צורך להרחיב במקרה זה בדיון על סמך העילות הכלליות הנזכרות בבקשת האישור. הנושא בו עסקין מוסדר לטעמי בחוק איסור הפליה, ולפיכך מוטב להותיר את השאלות הקשות הכרוכות בטיפול בנושא ההפליה באמצעות הסדרי חוק כלליים, כדוגמת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, תקנת הציבור וחוק החוזים האחידים, למקרה בו אין הסדר ספציפי המתייחס לסוגיית ההפליה (והשוו דנג"ץ 4191/97 **רקנט נ' בית הדין הארצי לעבודה**, פ"ד נד(5) 330 (2000) בו נדרש בית המשפט לשאלה האם הוראת הסדר קיבוצי המפלה בגיל פרישה בין נשים לבין גברים נוגדת את תקנת הציבור, מאחר שתחולת תיקון החוק שדן בנושא לא אפשרה להחילו ביחס לחלק מהעותרים).

11. המשיבה העלתה טענות למכביר נגד קבלת בקשת האישור: **ראשית**, לשיטתה כתב הכיסוי כלל אינו חלק מ"שירותי הביטוח" שהיא מספקת, ולפיכך אין השירותים המוענקים מכוחו מהווים כלל "שירות ציבורי", שעל אספקתו מוטל האיסור על הפליה בסעיף 3 לחוק איסור הפליה. לדידה, המדובר בשירות נלווה בלבד, שהוא אגבי לשירותי הביטוח שהיא מספקת; **שנית**, אף אם החוק חל על מתן שירותי דרך, הרי שהאבחנה בין נשים לבין גברים לעניין החלפת גלגל מבוססת על שונות רלבנטית: ההבדלים הפיזיולוגיים בין המינים. לפיכך לא רק שמדובר באבחנה לגיטימית ומותרת, אלא שיש לראותה כ"הפליה מתקנת" שתכליתה הבטחת שוויון מהותי בין גברים לבין נשים; **שלישית**, מתן פטור לנשים מתשלום בעבור החלפת גלגל הוא "גימיק שיווקי, הא ותו לא", וככזה "ממילא אינו מהווה הפליה". המשיבה מבהירה כי במתן הפטור לנשים אין "כדי לטעון או לרמוז חלילה שנשים אינן יכולות להחליף גלגל", אלא הדבר רק משקף הערכה "כי גברים רבים, אולי מרביתם, אשר יגלו תקר בגלגל, יפנו מיד למלאכת החלפת הגלגל, ללא היסוס, בלי להניד עפעף, ולא יעלה בדעתם להזמין שירות החלפת גלגל, בלא קשר לשאלת העלות, ולהמתין שעות להגעתו... לא יהיה זה בלתי



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

סביר להניח כי מרבית הנשים יעדיפו להזמין שירות תחת להחליף גלגל בעצמן" (פסקאות 84 – 85 לתשובה לבקשת האישור); רביעית, המשמעות הכספית של הפטור מתשלום בו מדובר היא זניחה, ועל כן כל בקשת האישור היא בגדר זוטי הדברים; חמישית, המבקש אינו ראוי לייצג את הקבוצה, הן מאחר שהוא, כגבר, אינו יכול לייצג את אוכלוסיית הנשים, ולטעון כי חשו פגיעה לא ממונית, והן מאחר שכמי שלא הזמין מעולם שירות החלפת גלגל על פי כתב שירות פרימיום של המשיבה, ולא התקשר כלל עם המשיבה בהסכם (אלא רק ביקש ממנה הצעת ביטוח) לא נגרם לו כל נזק; שישית, המשיבה סבורה כי המבקש פנה אליה בחוסר תום לב, שלא מתוך מטרה להתקשר בהסכם ביטוח, אלא על מנת לייצר לעצמו עילת תביעה.

12. להלן יבחנו טיעוני הצדדים, ותובהר ההחלטה לאשר את ניהול התובענה כייצוגית. סדר הדברים יהיה כדלהלן: תחילה אתייחס לאפשרות ניהול תובענה ייצוגית בטענת הפליה לפי חוק איסור הפליה; לאחר מכן אבחן האם לחוק איסור הפליה תחולה על המקרה בו עסקינן, והאם התנהלות חברת הביטוח מהווה הפרה של הוראות החוק (קרי האם מדובר באבחנה מותרת או בהפליה); בשלב הבא אדון בטענת ההגנה שהעלתה המשיבה להצדקת התנהלותה (הטענה כי מדובר ב"העדפה מתקנת"); לבסוף יבחנו הטענות הנוספות שהועלו נגד אישור ניהול התובענה כייצוגית: טענת "זוטי הדברים", העדר נזק, התאמת המבקש לשמש כמייצג לקבוצה ותום ליבו. לסיום יבואו סיכום והנחיות אופרטיביות להמשך ההליך.

ג. ניהול תובענה ייצוגית על פי חוק איסור הפליה

13. התובענה שלפניי אינה התובענה הראשונה המוגשת על פי חוק תובענות ייצוגיות בעילה של הפרת חוק איסור הפליה. קדמו לה מספר תובענות, אשר לפחות באחת מהן נדחה ערעור על החלטה לאשר בקשה לניהול תובענה כייצוגית לאחר דיון יסודי ומעמיק בבית המשפט העליון (ראו רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך – פורום נשים דתיות (ניתן ב- 9.12.2015. להלן: "עניין רדיו קול ברמה"). בקשות אישור אחרות שהיו מבוססות על חוק איסור הפליה (לפחות בחלקן) הן ת"צ (נצרת) 19886-07-12 אבו אסחאק נ' חברת דואר ישראל בע"מ (פסק דין הדוחה את בקשת האישור ניתן ב- 25.6.2013 על ידי השופטת נחמה מניץ); ת"צ (מרכז) 9952-07-14 פלונית נ' הראל חברה לביטוח בע"מ (פסק דין המאשר את הסדר הפשרה ניתן על ידי ב- 27.10.2014); ת"צ (שלום פ"ת) 23253-09-13 חוה נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (פסק דין הדוחה את בקשת האישור ניתן ב- 25.11.2014 ע"י השופט אורן שוורץ)). מעניין לציין כי למעט עניין רדיו קול ברמה, כל התובענות הנזכרות לעיל הוגשו בקשר להסדרי ביטוח.



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

14. ואכן, בעצם האפשרות להגיש בקשות לאישור תובענות ייצוגיות בעילה של הפרת חוק איסור הפליה לא ניתן להטיל ספק. אפשרות זו הוכרה במפורש על ידי המחוקק, עת קבע בפריט השביעי שבתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006 כי ניתן להגיש בקשה לאישור תובענה כייצוגית בגין "תביעה בעילה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000" (וראו פסקאות 26 – 29 לפסק דינו של השופט יורם דנציגר בעניין רדיו קול ברמה).

15. ואולם, הגם שאין מדובר בחידוש במקומותינו, עדיין אין מדובר במחזה נפרץ. הסבר אפשרי לכך הוא שבסעיף 5(ב) לחוק איסור הפליה מצויה הוראה בדבר פיצוי בלא הוכחת נזק בסכום לא מבוטל (כ- 66 אלף ש"ח, נכון למועד כתיבת פסק דין זה), ועל כן קיימים תמריצים גם לניהול תביעות אינדיבידואליות על פי החוק. ודוק, על פי סעיף 20(ה) לחוק תובענות ייצוגיות לא ניתן לפסוק בתובענה ייצוגית פיצויים ללא הוכחת נזק (למעט בתובענה לפי הפריט התשיעי בתוספת השנייה, שעניינה הגנה על אנשים עם מוגבלות). בשל כך לא ניתן בהליך של תובענה ייצוגית לפסוק פיצוי לפי סעיף 5(ב) לחוק איסור הפליה (וראו פסקה 65 לפסק דינו של השופט דנציגר בעניין רדיו קול ברמה). על כן הפיצוי הנתבע בתובענה ייצוגית צריך להתבסס על הוכחה כי למבקש ולחברי הקבוצה נגרם נזק ממוני או נזק בלתי ממוני כתוצאה מהפרת הוראות החוק (ויובהר, משהוכח קיומו של נזק כזה, רשאי בית המשפט, אם מצא כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה אינו מעשי בנסיבות העניין, להורות על מתן סעד אחר לטובת הקבוצה או לטובת הציבור. ראו סעיף 20(ג)(1) לחוק תובענות ייצוגיות).

16. השאלה מהי "חלוקת העבודה" הראויה בין תביעה אישית לפי חוק איסור הפליה (שהסעד המוענק במסגרתה יהיה לרוב פיצויי בלא הוכחת נזק) לבין תביעה ייצוגית לפי חוק זה (שהסעד המוענק במסגרתה יהיה לרוב פיצוי בגין נזק ממוני או בלתי ממוני) היא נושא שטרם הוכרע בפסיקה (והשוו, בהקשר הצרכני, לאמור בהערה השנייה בפסקה 39 של פסק דיני בת"צ (מרכז) 5567-06-08 בר נ' עטרות תעשיות 1996 בע"מ (ניתן ב- 20.12.2010)). יחד עם זאת, מפסק הדין בעניין רדיו קול ברמה ניתן ללמוד על גישה, אשר עם כל הכבוד נראית ראויה בעיני, לפיה מכשיר התובענה הייצוגית ייוחד לטיפול במקרים בהם מוכחת מדיניות של הפליה, בעוד שהמכשיר של פיצוי בלא הוכחת נזק ישמש להתמודדות עם מקרים בהם מוכחת הפרה נקודתית של חוק איסור הפליה, שאין בה די כדי ללמד על מדיניות של הפליה (וראו פסקאות 72 ו- 74 לפסק דינו של השופט דנציגר בעניין רדיו קול ברמה).



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

17. אין חולק כי התנהלות המשיבה בנושא בו עסקינן, גביית תשלום בעבור שירות החלפת גלגל מגברים בלבד, לא היוותה אירוע בודד, שהתייחס למזמין שירות זה או אחר, אלא שיקפה את הדרך בה נהגה המשיבה עד למאי 2014 כלפי כלל ציבור הנהגים והנהגות שבוטחו על ידה. לפיכך, על פני הדברים, ככל שהתנהלות זו מפרה את חוק איסור הפליה, המדובר בהפרה שיטתית, המהווה חלק ממדיניות כוללת, ולא באירוע מסוים, המייצג תקלה נקודתית. לפיכך, יש הצדקה לבחון התנהלות זו במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית, ואין מקום להפנות את המבקש להליך עליה להליך של תובענה אישית.

18. העולה מהמקובץ היא שיש טעם לבחון את הטענה שמעלה המבקש במסגרת הליך של תובענה ייצוגית. ואולם, מכך כמובן לא מתחייבת המסקנה כי טענה זו מוצדקת לגופה. על מנת לבחון עניין זה, יש לברר את שאלת תחולת חוק איסור הפליה על המשיבה, ואת השאלה האם, בהנחה שחוק זה חל על המשיבה, מדיניות לפיה נגבה תשלום בעבור החלפת גלגל מגברים בלבד נוגדת את הוראות החוק.

ד. האם התנהלות חברת הביטוח מהווה הפרה של הוראות חוק איסור הפליה?

19. בחינת השאלה האם חברת הביטוח הפרה את הוראות חוק איסור הפליה מחייבת לבחון שלוש שאלות משנה: ראשית, האם חוק איסור הפליה חל על ההתנהלות בה עסקינן; שנית, בהנחה שהחוק חל, האם ההתנהלות בה עסקינן מהווה הפליה אסורה או אבחנה מותרת; שלישית, בהנחה שמדובר בהפליה אסורה, האם ניתן להצדיקה. שאלות אלו יבחנו בפרק זה בסדר הצגתן.

ד.1 האם חוק איסור הפליה חל על מתן שירותי דרך על ידי חברת ביטוח

20. חוק איסור הפליה איננו אוסר על כל סוג של הפליה ואינו חל על כל סוג של פעילות. כך, למשל, אין החוק מונע הפליה נגד קרחים או כחולי עיניים, ואין הוא אוסר על הפליה בהשכרת או במכירת דירה על ידי אדם פרטי. גבולות תחולתו של החוק קבועים, בעיקרם, בסעיף 3(א) לחוק, שזו לשונו:

מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, גיל, מעמד אישי או הורות.

21. איש לא יחלוק על כך שהפליה בין גברים לבין נשים היא הפליה מחמת מין, אשר ביעורה היווה, ועודנו מהווה, אחת מתכליותיו המרכזיות של חוק איסור הפליה. לפיכך השאלה בה עלינו למקד מבטנו היא האם מבחינת תחום הפעילות בו עסקינן יש תחולה לחוק איסור הפליה.

22. חוק איסור הפליה, על פי לשונו, מתייחס לארבעה תחומי פעילות בלבד:

- א. הספקת מוצרים על ידי עוסק.
- ב. מתן שירותים ציבוריים על ידי עוסק.
- ג. הגבלת כניסה למקום ציבורי על ידי מפעיל המקום.
- ד. מתן שירותים במקום ציבורי על ידי מפעיל המקום.

ומכלל ההן נלמד הלאו, דהיינו כאשר הפעילות בה עסקינן אינה נופלת לגדר אחת מהקטגוריות האמורות, כגון כשמדובר במכירת מוצר על ידי אדם פרטי, או בהגבלת כניסה לבית פרטי, אין לחוק איסור הפליה תחולה (ודוק, העדר תחולה של החוק אינו מלמד כי ההפליה מותרת. האיסור על התנהגות מפלה יכול להילמד מהוראות חוק אחרות, כגון חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, תשמ"ח – 1988, או מהסדרי חוק כלליים, כגון תקנת הציבור או עקרון תום הלב. כאמור בפסקה 10 לעיל, דיון באיסורים אלו חורג מהדרוש לצורך בחינת בקשת האישור שלפניי).

23. המשיבה טוענת כי בעוד שפעילותה בתחום ביטוח הרכב בכלל, והביטוח המקיף בפרט, היא בוודאי בגדר "שירות ציבורי", ועל כן חל עליה חוק איסור הפליה, הרי שפעילותה בתחום מתן שירותי הדרך אינה בגדר "שירות ציבורי". וכל כך למה? משום שההגדרה של "שירות ציבורי" בסעיף 2 לחוק איסור הפליה מתייחסת ל- "שירותי תחבורה, תקשורת, אנרגיה, חינוך, תרבות, בידור, תיירות ושירותים פיננסיים, המיועדים לשימוש הציבורי", ואילו ההגדרה של "שירותים פיננסיים" מוגבלת ל- "שירותי בנקאות, מתן אשראי וביטוח". לפיכך, בעוד שביטוחי רכב בכלל, והביטוח המקיף בפרט, הם בגדר "ביטוח", ולפיכך "שירות פיננסי" שהוא "שירות ציבורי", הרי ששירותי הדרך שנותנת המשיבה אינם בגדר "ביטוח", ולפיכך גם אינם לא "שירות פיננסי" ולא "שירות ציבורי".



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

24. דינה של טענה זו להידחות. בעניין רדיו קול ברמה ציין השופט דנציגר כי "עיון בהליכי החקיקה השונים מלמד על רצונו של המחוקק לפרוש באופן נרחב את יריעת החוק על מופעים של הפליה, ובפרט על מופעים של הפליה גנרית על בסיס מין", והבהיר כי "תכליתו של החוק מחייבת לדחות פרשנויות אשר משמעותן היא הותרת מופעים של הפליה על כנם" (פסקה 49 בפסק דינו). גישה זו מחייבת לדחות ניסיונות מלאכותיים להתחמק מתחולת חוק איסור הפליה, כדוגמת הטיעון האמור שהעלתה המשיבה. ואולם, גם אם נלך בדרכים פורמאליסטיות, ראוי לנו לדחות את פרשנותה הדווקנית של המשיבה, וזאת משתי הנמקות חילופיות:

ראשית, שירותי הדרך שמספקת המשיבה ניתנים כחלק אינטגרלי מפוליסת ביטוח שהיא משווקת לציבור, ואינם נמכרים (ואינם יכולים להימכר) על ידה בנפרד. במצב דברים זה, אין מקום לביצוע הפרדה של מכלול השירותים שמספקת חברת הביטוח על פי פוליסה אחת לפי טיבם, ולהחיל את חוק איסור הפליה רק על אותם שירותים שלו היו נמכרים בנפרד היו בגדר "ביטוח". במילים אחרות, חוק איסור הפליה חל על המשיבה מאחר שלבת פעילותה היא "ביטוח", והוא מחייבה שלא להפלות הן בנושאים שהם בליבת הפעילות והן בנושאים המצויים בשולי פעילותה. תמיכה בגישה זו ניתן למצוא דווקא בעובדה שהרגולטור המופקד על פעילותה של המשיבה, המפקחת על הביטוח, מצאה לנכון להסדיר לא רק את "הנושאים הביטוחיים" שבליבת פעילותן של חברות הביטוח, אלא גם את עיסוקן ב"נושאים פריפריאליים", ובכלל זה העיסוק ב"הנהגת כתבי שירות ואופן שיווקם".

שנית, אף כאשר שירותי הדרך עומדים בפני עצמם (כגון במקרים בהם הם מוצעים על ידי נותן שירות דרך ישירות, ולא בתיווכה של חברת ביטוח) ראוי לפרש את הגדרות חוק איסור הפליה באופן שלא יאפשר להם לחמוק מתחולתו. קשה לקבל גישה לפיה נותן שירותי דרך על בסיס עסקי רשאי להפלות משיקולים כגון מין, לאום או דת, ולא ניתן להסביר מדוע שונה מצבו מבעל מוסך המנוע מלהפלות לפי החוק (בהיות מוסך "מקום ציבורי" לפי הגדרות סעיף 2 לחוק, שמפעילו אינו יכול להפלות במתן שירות לפי החלופה הרביעית שבסעיף 3 לחוק). דרך אפשרית להגיע למסקנה זו היא לפרש בצורה רחבה את המונח "שירותי הסעה" (הכלול לפי סעיף 2 לחוק בגדר "שירותי תחבורה", שהם חלק מהגדרת "שירות ציבורי"), כחלה גם על נותני "שירותי דרך" (בגלל שירותי הגרירה הניתנים על ידם). בכך יש מידה מסוימת של לוליינות לשונית, אך נראה שהיא עדיפה על התוצאה האבסורדית שבשלילת תחולת החוק על נותני שירותי דרך.



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

25. המסקנה מהדיון לעיל היא שחוק איסור הפליה חל על עוסק הנותן שירותי דרך בכלל, ובוודאי שהוא חל על חברת ביטוח הנותנת שירותים אלו במסגרת פוליסת ביטוח.

2. ד. האם התייחסות שונה לנשים ולגברים במתן שירות החלפת גלגל היא אבחנה מותרת או הפליה?

26. הדין אוסר אומנם על הפליה מחמת מין, ואולם אין הוא אוסר על יצירת אבחנות לגיטימיות בין המינים. קו הגבול המאבחן בין השניים בהקשר של חוק איסור הפליה הוגדר על ידי המחוקק בסעיף 3(ד1) לחוק איסור הפליה, כאשר קבע כי "[אין רואים הפליה לפי סעיף זה] **כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי**". השאלה אותה עלינו לבחון היא, איפוא, האם "**אופיו או מהותו**" של השירות בו עסקינן, שירות החלפת גלגל, מצדיקה הבחנה בין גברים לבין נשים.

27. המשיבה סבורה כי התשובה על שאלה זו חיובית. לדידה, גם אם לא כעניין הנכון פרטנית לכל גבר ולכל אישה, מתחייבת אבחנה במתן השירות של החלפת גלגל בין נשים לבין גברים מהטעם שהגבר הממוצע יכול להחליף גלגל בעצמו, בעוד שהאישה הממוצעת אינה יכולה. במילים אחרות, לשיטת חברת הביטוח החלפת גלגל באופן עצמאי הוא עניין המצוי באופן (כמעט) בלעדי בתחום המומחיות הגברי, ועל כן ראוי לדרוש אותו מגבר אך לא מאשה. הנגזרת של עמדה זו היא שאין מקום להתחשבות בגבר שנוקק לסיוע לצורך החלפת גלגל, מאחר שהוא מוחזק כמי שיכול וצריך לבצע מלאכה זו בעצמו; לעומת זאת מוצדק להתחשב באישה המבקשת סיוע בהחלפת גלגל, ולפטור אותה מחובת התשלום, שכן היא אינה מוחזקת כמי שיכולה וצריכה לעסוק במלאכה זו.

28. כאשר אנשי המשיבה ובאי כוחה מנסים להסביר ולבסס תפיסה פטרונית זו הם משתמשים במספר רב של סטראוטיפים ודעות קדומות ביחס לנשים. לעיתים הם מצביעים על ההבדלים הפיסיים שבין גברים לבין נשים, וטוענים כי נשים אינן חזקות דיון על מנת להחליף גלגל; לעיתים הם מצביעים על הבדלים ביכולות הטכניות השונות, וטוענים כי למרבית הנשים אין את הידע הטכני הדרוש להחלפת גלגל; חלקם מניחים כי נשים אינן רוצות לעסוק בסוג זה של פעילות, חלקם סוברים שאין זה יאה להן לעסוק בה; אחדים מהם חוששים מכך שתכלנה במשימה, אחרים שתוותרנה מראש ותמצאנה את עצמן נתונות לחסדי העוברים והשבים; חלקם מזהירים מהמבטים בהן תתקל אישה בשמלה שתעז להחליף גלגל בעצמה, וחלקם מהסכנה הצפויה לעלמה במצוקה שתמצא לבדה על אם הדרך.



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

29. אני סבור שדי בהצגת הדברים על מנת להבהיר את הפסול שבתפיסת המשיבה. ובכל זאת אפרש. בעמדת המשיבה לפחות שלושה פגמים בסיסיים:

ראשית, היא מבוססת על הנחות מופרכות. מלאכת החלפת הגלגל, כפי שיודע כל מי שהחליף מימיו גלגל, איננה לא מסובכת ולא קשה, וכשם שגבר ממוצע יכול לבצעה, יכולה גם אישה ממוצעת. אכן, זוהי מלאכה "מלכלכת", שרבים אינם ששים לעשותה, בוודאי שלא בבגדי חג (בין אם מדובר בשמלה ובין אם בחליפה), ואולם, גם בכך גברים אינם שונים מנשים. ולבסוף, יכולתו של אדם להתמודד בהצלחה עם תקלות ותקרים אינה תלויה במגדר אליו הוא משתייך אלא בכישוריו, באופיו ובתושייתו. על כן כשם שאשה שאינה יכולה להחליף גלגל עשויה למצוא עצמה חסרת אונים על אם הדרך, כך גם גבר שאינו בקי במלאכה זו.

שנית, גם אם נניח, כפי שמשערת המשיבה (למרות שלא הובאו לכך ראיות של ממש), כי הרתיעה של הגבר הממוצע מלעסוק במלאכת החלפת הגלגל נמוכה מזו של האישה הממוצעת, אין בכך כדי להצדיק אבחנה בין המינים על בסיס מגדרי. מסעדה שתציע ארוחת ערב לגברים במחיר מוזל אינה יכולה להצדיק את פעולתה על בסיס מחקר המלמד שגברים מתקשים יותר מנשים בחיתוך סלט ובהכנת חביתה. החוק מאפשר להצדיק אבחנה בין המינים "**כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי**". איתור נטייה סטטיסטית כזו או אחרת המבחינה בין גברים לבין נשים אינה הופכת את ההבחנה לכזו שמתחייבת מאופי השירות.

שלישית, תפיסת המשיבה לא רק שמבוססת על הנחות מופרכות, אלא שהיא מבססת ומחזקת סטראוטיפים פסולים. בעולם בו עוסק רשאי לשווק את מוצריו על בסיס המסר שאשה אינה יכולה/צריכה/אמורה להחליף גלגל, הרי שהתוצאה היא חיזוקה של תפיסה חברתית מפלה לפיה נשים, להבדיל מגברים, אינן יכולות/צריכות/אמורות לעסוק בפעילות מסוג זה (והשוו לדברי השופט דנציגר בפסקה 34 לפסק דינו ברע"א 8821/09 פרוז'אנסקי נ' חברת לילה טוב הפקות בע"מ (ניתן 16.11.2011. להלן: "עניין לילה טוב")). תפיסה חברתית מפלה זו מחלקת את העולם ל"תחום גברי" ול"תחום נשי", מרתיעה את האחד מלהשיג את גבול תחומה של האחרת, ומחייבת נשים וגברים לרכוש מומחיות בתחום הפעילות שיוחד להם לפי מינם. לפיכך, גם אם יוכח מבחינה סטטיסטית כי כיום אחוז הנשים המסוגלות להחליף גלגל נמוך מאחוז הגברים המסוגל לכך, אין שום הצדקה לאפשר מדיניות שתנציח פער זה גם בעתיד.



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

30. המסקנה המתבקשת מהאמור לעיל היא שטענת המשיבה כאילו הבדלים בין המינים מצדיקים יחס שונה בקשר לשירות של החלפת גלגל היא טענה שלא רק שאין לה בסיס, אלא שהיא נשענת ומבססת סטריאוטיפים פסולים. לפיכך יש לדחות טענה זו, ולקבוע כי יצירת הבדל במתן השירות של החלפת גלגל בין נשים לבין גברים אינה אבחנה מותרת, כי אם הפליה העומדת לכאורה בניגוד להוראות חוק איסור הפליה.

3.ד האם יש הצדקה לפרקטיקה של מתן פטור לנשים מתשלום בגין שירות החלפת גלגל

31. מוסיפה המשיבה וטוענת: גם אם אבחנה בין נשים לבין גברים בקשר לשירות החלפת גלגל מפלה, הרי שהפרקטיקה בה נהגתי, דהיינו מתן פטור לנשים (אך לא לגברים) מחובת התשלום, היא בגדר "העדפה מתקנת", דהיינו היא אומנם מפלה, אך באופן רצוי מבחינה חברתית, שיש בו כדי לתקן את אי השוויון, ולא להחמיר אותו.

32. גם טענה זו ראוי לדחות. בעניין לילה טוב ציין השופט דנציגר, כי הגם ש"העדפה מתקנת" קרי "העדפה שתכליתה למגר פערים ולקדם שוויון מהותי" היא לגיטימית ("אינה הפליה כמשמעותה בחוק") חשוב לבחון, כאשר מועלית טענה לקיומה של "העדפה מתקנת" "אם אומנם בהעדפה מתקנת עסקינן או שמא טענה זו אינה אלא כסות לאפליה האסורה על פי החוק" (הציטוטים מפסקה 28 לפסק הדין). ואכן, בענייננו הטיעון שמדובר ב"העדפה מתקנת" הוא בגדר סיסמה ריקה, ולא יותר. לקביעה זו שלושה טעמים:

ראשית, "העדפה מתקנת" יכולה להיות מוצדקת מקום בו קיימים פערים בין קבוצות, שהם תוצאה של הבניה חברתית גוומה. כך, למשל, אם ההשכלה היסודית והתיכונית של קבוצה חברתית מסוימת היא נחותה בהשוואה לרמת ההשכלה הכללית, יתכן שראוי להעניק לאותה קבוצה עדיפות בקבלה לאוניברסיטאות. ואולם, בענייננו לא הביאה המשיבה כל ראיה לכך ש"הנחיתות" שבה נמצאות נשים לשיטתה היא תוצאה של הבניה חברתית שכזו. להפך, טענתה המרכזית של המשיבה היא שהדבר הוא תוצאה של "פערים פיזיולוגיים" בין נשים לגברים. "פערים פיזיולוגיים" מסוג זה אין "העדפה מתקנת", יכולה לשנות, וממילא קשה לראות במה תועיל (קרי, מה תתקן).

שנית, צעדים הננקטים במסגרת "העדפה מתקנת" צריכים להביא לשיפור מצבה של הקבוצה הנמצאת בעמדת נחיתות, אחרת אין הם בגדר תיקון. כפי שהובהר בפסקה 29 לעיל, הפרקטיקה בה בחרה המשיבה אולי מטיבה את מצבן של מקבלות השירות בטווח הקצר, אך היא מרעה את מצבן של נשים, ומנציחה סטריאוטיפים פוגעניים ביחס ליכולותיהן. גישה



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

פירונית ביחס לנשים, המשדרת את המסר כי אינן מסוגלות ואינן צריכות לבצע עבודות שמוגדרות כ"גבריות" מרחיקה אותנו מלהיות חברה שוויונית, ולא מקדמת אותנו להגשמת יעד השוויון המגדרי. מכאן שלא ב"העדפה מתקנת" עסקינן, כי אם ב"הפליה מקלקלת".

טלו את הדוגמא שמביאים באי כוח המשיבה בסיכומיה, בדבר שירותי הסעה לבתי ספר (פסקה 108 לסיכומי חברת הביטוח). לטענתם אם שירותים אלו ניתנים בחינם רק לתלמידים הגרים במרחק רב מבית הספר, ולא לתלמידים הגרים בסמוך לבית הספר, מדובר עדיין בהפליה, ואולם כזו שאינה פסולה, אלא מהווה, הלכה למעשה, "העדפה מתקנת". קל להבחין כי אין מדובר בדוגמא טובה, וזאת כבר מהטעם שמרחק מבית הספר איננו כלל קריטריון חשוב המנוי בסעיף 3 לחוק איסור הפליה. אני מזכיר את הדוגמא, מאחר שברור בעיני כי ככל שהקריטריון על פיו מבוצעת ההבחנה היה חשוב, כגון שהסבסוד היה ניתן רק לבנות המתגוררות רחוק מבית הספר, הייתה המדיניות מסווגת מידית כמפלה ונפסלת בבז. כך, גם אם בשורש מדיניות זו היו עומדות טענות "המוכרות לכל בר בי רב" ברוח אלו שהעלתה המשיבה: בנות נרתעות יותר מההליכה ממושכת לבית הספר; בנות מתקשות יותר בהליכה; הליכה בצד הדרך מסוכנת יותר לבנות וכיוצא באלה אמירות המשקפות יחס פירונית לנשים, ומרחיקות אותנו מהיעד של השגת שוויון מגדרי.

שלישית, כפי שטענה המשיבה עצמה, השיקול שהנחה אותה באימוץ מדיניותה לא היה הגנה על נשים, כי אם המחשבה שהדבר יהווה "גימיק שיווקי" שיקדם את מכירת פוליסות הביטוח המקיף (ומהשיחה בין אחראי קשרי הלקוחות לבין המבקש שצוטטה בפסקה 5 לעיל, מתברר כי ב"גימיק שיווקי" זה נעשה שימוש לא רק בשיחות שיווק עם נשים, אלא גם בשיחות שיווק עם גברים, ובאופן שאינו מחמיא לציבור הנשים, ואינו מטיב את מצבן). בנסיבות אלו, הטענה כי המדובר ב"העדפה מתקנת", שמטרתה להטיב עם ציבור הנשים, ולקדם שוויון מהותי, **"אינה אלא כסות להפליה אסורה"** - מסך עשן, שאין מאחוריו דבר.

וידגש, החלופות שעמדו לפני המשיבה לא היו האם לדרוש תשלום מכל מזמין שירות של החלפת גלגל, או להעניק את השירות בפטור לנשים בלבד. התנהלותה של המשיבה ממאי 2014 מעידה כי עמדה לפנייה גם האפשרות של הענקת השירות בחינם לכל הזכאים, גברים כנשים. לכך יש כמובן עלויות (שמתברר כי נותני שירותי הדרך היו מוכנים עד כה לספוג), אולם יש במדיניות פטור זו גם יתרונות שיווקיים מובהקים מבחינת חברת הביטוח. במילים אחרות, הדרישה למדיניות אחידה אינה משמיעה בהכרח פגיעה בציבור הלקוחות. כל משמעה הוא איסור על גימיקים שיווקיים בדמות הספקת מוצרים ושירותים ציבוריים או הפעלת מקומות ציבוריים בצורה המפלה בין נשים לבין גברים (השאלה אם יש פסול



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

בפרסומות המבוססות על סטראוטיפים היא עניין החורג ממסגרת התיק שלפניי, שכן היא מעוררת את השאלה אילו מגבלות מוטלות על הפליה בתחום השיווק, ובהתאם לאיזה הסדר חוק).

33. בעניין **לילה טוב** עמד השופט דנציגר על כך שמדיניות המפלה לכאורה נגד גברים, עלולה להיות מבוססת, הלכה למעשה, על סטיגמות וסטראוטיפים שליליים כלפי נשים (ראו פסקאות 25 – 27 לפסק דינו). יפים לענייננו במיוחד הדברים שכתב בסוף פסקה 25 לפסק דינו החשוב:

כדי לשרש את ההפליה ההיסטורית יש לדחות כל ניסיון להבחין בין נשים לגברים על בסיס טעמים שאינם רלבנטיים. כל הבחנה שכזו, לא רק שפוגעת בכבודו של המופלה לרעה ומשמרת סטראוטיפים קיימים, אלא מחדדת ומשמרת הבדלים לא רלבנטיים או הבדלים הנשענים על אותם סטראוטיפים. משכך, אף אם במקרה הספציפי, כגון זה שלפנינו, ההפליה אינה מופנית כלפי מי שנמנה על קבוצה הסובלת מהפליה היסטורית, סופה לשמר את אותה הפליה היסטורית ובכך להזיק יותר מכל דווקא לאותה קבוצה.

דברים כדרבנות, ואין לי אלא להצטרף אליהם וליישם במקרה שלפניי.

ה. טענות נוספות נגד קבלת בקשת האישור

34. חברת הביטוח סבורה כי גם אם הפרה את חוק איסור הפליה, אין מקום לאשר את ניהול התובענה כייצוגית, וזאת ממספר טעמים, שלמרכזיים שבהם אתייחס בחלק זה.

ה.1 טענת "זוטי הדברים"

35. חברת הביטוח טוענת כי אף אם מדובר בהפרה טכנית של הוראות חוק איסור הפליה הרי שמדובר בהפרה שמשמעותה הכספית זניחה, שנעשתה ללא כוונה רעה (נהפוך הוא, רצונה היה להטיב עם ציבור הנשים) ואשר תוקנה זה מכבר. לאור כל אלה סבורה המשיבה כי המדובר במקרה שהוא בגדר "זוטי הדברים", ועל כן אין לאשר ניהול תובענה ייצוגית בגינו.



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

36. את עמדתי ביחס לתוכן אותו ראוי ליצוק לדוקטרינה של "זוטי הדברים" (*de minimis*) בהקשר של תובענות ייצוגיות פרשתי בת"צ 36086-07-11 חרסט נ' ידיעות אינטרנט, פסקאות 39 - 48 (ניתן ב- 19.9.2012). באותו עניין הבהרתי כי הדוקטרינה מציבה שני תנאים מצטברים: "התנאי הראשון הוא שידובר בהפרה קלת ערך מנקודת המבט החברתית, והתנאי השני הוא שזו הפרה שאדם סביר לא היה מתלונן עליה".

37. בענייננו דעת לנבון נקל כי כבר התנאי הראשון אינו מתקיים. מדיניות המפלה בין נשים לבין גברים על בסיס סטראוטיפים פוגעניים אינה עניין שאנו, כחברה, יכולים לפטור כ"הפרה קלת ערך". המשיבה אולי לא התכוונה לכך, ואולם המסר לפיו "נשים מתקשות להחליף גלגל בכוחות עצמן ויזקקו על פי רוב לעזרת גבר" משקף תפיסה שוביניסטית בעליל, המבוססת על סטראוטיפים פוגעניים. התייחסות פטרונית ומתנשאת כלפי ציבור הנשים מצד מוכרי מוצרים ונותני שירותים, היא דרך פסולה לניהול עסקים, שהמחוקק ביקש להילחם בה. במקרה שלפניי חברת הביטוח עשתה שימוש בגימיק שיווקי מפלה, והוסיפה להשתמש בו גם לאחר שהגיעו אליה תלונות בעניין זה, תוך היתממות כי מדובר ב- "שירות טוב – ותו לאו". התנהלות עסקית המבוססת על תפיסות מפלות מסוג זה, בין אם הן מודעות ובין אם לאו, מהווה חלק מהפרקטיקות עליהן אוסר חוק איסור הפליה. אכן, אין היא הגרועה שבהן (הדרת נשים בוודאי חמורה ממנה), ואולם גם אין היא כזו שניתן מנקודת המבט החברתית לפטור במנוח ראש ובקריצת עין. כפי שהבהיר השופט דנציגר בעניין לילה טוב, ה"רציונאל העומד ביסוד חוק איסור הפליה... [הוא] קידום השוויון באמצעות שירות סטיגמות וסטריאוטיפים המשמשים צידוק להבחנה בין קבוצות שונות, ובפרט בין נשים לגברים" (פסקה 27 לחוק). רציונל זה אינו מאפשר לקבל את הטיעון שמדיניות מפלה בתמחור, המוצדקת על בסיס סטראוטיפים פוגעניים, היא עניין של מה בכך.

38. זאת ועוד, לחיזוק הטענה כי מדובר ב"זוטי הדברים" הפנתה המשיבה לכך שהמדובר בשירות שרק גברים מעטים בחרו לנצל, ושכסופו של יום ניתן היה להעניק אותו בחינם גם לגברים ללא עלות מצידה. ואולם עובדות אלו לא רק שלא תומכות בטענות המשיבה, אלא שבמידה רבה הן מקשות עליהן. אם מדובר בשירות שאין עלות של ממש מבחינת חברת הביטוח להעניק אותו באופן שוויוני, מה ההצדקה לכך שניתן באופן מפלה במשך מספר שנים? מדוע הוסיפה המשיבה להתעקש בהסבריה למבקש ולמפקחת על הביטוח כי ההפליה היא בחירה כלכלית, וכי אם תחויב לפעול באופן שוויוני, ייקר הדבר את עלות השירות? אין זאת אלא שחברת הביטוח הפלתה בין נשים לבין גברים כגימיק שיווקי (כפי שהיא עצמה טענה בסיכומיה), ולא משיקולי עלות המתבססים על מתאם סטטיסטי. ואולם, השימוש באבחנה



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

בין נשים לבין גברים כמקדם מכירות איננו הופך את ההפליה למוצדקת או לראויה. במידה מסוימת הוא פסול יותר מהפליה משיקולי עלות המתבססים על מתאם סטטיסטי (קרי, הפליה המוסברת בכך שקיים שוני סטטיסטי בעלות בין מתן השירות לנשים לבין מתן השירות לגברים, ועל כן יש לדרוש תשלום גבוה יותר ממי שמשתייך לקבוצה שסטטיסטית מטילה יותר עלויות על העוסק). הטעם לכך הוא שאיסור על הפליה משיקולי עלות המבוססים על מתאם סטטיסטי כרוך בסוג מסוים של חוסר יעילות כלכלית (כפיית סבסוד צולב בין אוכלוסיות, העלול למנוע הקצאת משאבים יעילה), בעוד שהטלת איסור על הפליה כגימיק שיווקי אינה צפויה לפגוע באופן ממשי ביעילות הכלכלית (לניתוח כלכלי של האיסור על הפליה ראו ברק מדינה, "איסור הפליה במגזר הפרטי מנקודת מבט של תאוריה כלכלית" **עלי משפט ג' 37** (תשס"ג)). במילים אחרות, לא רק שהבחירה בהפליה כגימיק שיווקי אינה הופכת את הפרקטיקה המפלה לדבר של מה בכך, אלא שהיא מאיינת הצדקה כלכלית אפשרית (לאו דווקא משכנעת) לאפשר שימוש בפרקטיקה זו, ומצדיקה ביתר שאת את האיסור עליה.

39. דומה כי טענתה הממשית של המשיבה בהקשר זה אינה שהתנהלותה אינה מצדיקה תגובה משפטית, אלא שעוצמת התגובה המשפטית צריכה להיות מדודה, ולהביא בחשבון שורה של נסיבות מקלות: כוונותיה הטובות, חומרתה הנמוכה יחסית של ההפליה, ההיקף המוגבל של השימוש בשירות, פעולת המשיבה לשינוי הפרקטיקה המפלה לאחר הגשת התובענה וכיו"ב. ואכן, לנסיבות אלו, ואחרות, יש מקום לייחס משמעות במסגרת הדיון בתובענה הייצוגית. ואולם, מקומן אינו בשלב הדיון בבקשת האישור, כי אם בשלב פסיקת הפיצוי במסגרת הדיון בתובענה גופה (והשוו עניין **קול ברמה**, פסקאות 66 ו-78 לפסק דינו של השופט דנציגר).

כל שניתן לציין בשלב זה הוא שראוי כי שני הצדדים להליך יהיו מודעים למצב הדברים כהווייתו: מחד גיסא, יש אפשרות סבירה (ואף למעלה מכך) כי יקבע שהפרקטיקה בה נהגה המשיבה היא פרקטיקה פסולה; מאידך גיסא, הסעד הראוי בגין פרקטיקה זו צריך להביא בחשבון את מכלול הנסיבות, ועל כן הוא צנוע עשרות מונים, ואולי אף מאות מונים, מהסעד שהתבקש בבקשת האישור (סכום התביעה הייצוגית הוערך בלא פחות מ-108 מיליון ש"ח! אין צורך לומר כי זהו סכום מופרך בעליל. השוו לדברי השופט דנציגר, בפסקה 66 לפסק דינו בעניין **רדיו קול ברמה**, אשר על פני הדברים עוסק במקרה הפליה חמור בהרבה מזה בו עסקינן).



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

ה.2. העדר נזק

40. המדיניות בה נקטה המשיבה גרמה לשני סוגי נזקים: **האחד**, הממוני, הוא הנזק למקבלי השירות הגברים, אשר נדרשו לשלם בעבור השירות (וזאת תוך הפליה שלהם בהשוואה לציבור מקבלות השירות). נזק זה קל לכימות ביחס לאותם חברי קבוצה אשר שילמו בפועל עבור השירות, ואולם הוא יכול להתייחס גם לחברי קבוצה שנמנעו מלהזמין את השירות בגלל עלותו. **השני**, הלא ממוני, הוא הנזק הנפשי הסובייקטיבי של השפלה ופגיעה בכבוד, שנגרם בשל ההתייחסות המפלה. בעניין **רדיו קול ברמה** הובהר כי גם בגין נזק זה ניתן לתבוע פיצוי בהליך של תובענה ייצוגית, וזאת כאשר מדובר במדיניות מפלה נגד אוכלוסייה מסוימת (ראו פסק דינו של השופט דנציגר, פסקאות 59 – 66).

41. בעניין **רדיו קול ברמה** אושר ניהולה של תובענה ייצוגית בשם "**מאזינות תחנת הרדיו קול ברמה וכן כל הנשים אשר היו מעוניינות להאזין לתחנה**". ומכלל ההן נלמד גם הלאו, לא אושר ניהולה של תובענה בשם ציבור הגברים המאזין לתחנה. באת הכוח המייצגת, לעומת זאת, סבורה כי במקרה שלפניי יש מקום לאשר את ניהול התובענה הן בשם נשים והן בשם גברים, שנחשפו למדיניות המפלה, וסבלו נזק לא ממוני מהפגיעה בזכות השוויון (וזאת בין אם השתמשו בשירות ובין אם לאו; בין אם התקשרו עם המשיבה ובין אם לאו). עמדה זו מעוררת קושי כפול: **ראשית**, האם מי שאינם לקוחות המשיבה, וטוענים לנזק נפשי עקב מדיניותה המפלה רשאים להגיש תביעה נגדה; **שנית**, האם גברים רשאים להגיש תביעה בגין נזק נפשי בעקבות מדיניותה המפלה של המשיבה.

42. ככל שהדבר נוגע לשאלה הראשונה, הרי שהתשובה צריכה להיגזר מחוק איסור הפליה, ומהיקף הזכאים לתבוע מכוחו (והשוו ע"א (מרכז) 39345-07-12 **קיי יזמות אומנות הבילוי והפנאי בע"מ נ' שרגא** (ניתן ב- 9.1.2013 על ידי השופט יעקב שינמן), בו נקבע כי גם מי שהגיע יחד עם אדם שכניסתו למועדון נמנעה תוך הפרת חוק איסור הפליה, רשאי לתבוע על פי החוק). מחד גיסא, פשיטא כי חוק איסור הפליה לא נועד לאפשר תביעה לכל אדם, רק בשל עצם ידיעתו על כך שעוסק פלוני מקיים פרקטיקה מפלה; מאידך גיסא, ברור גם כי החוק אינו מוגבל לתביעות המוגשות על ידי לקוחות שהתקשרו עם העוסק המפלה, שכן משמעות הגבלה כזו היא שאדם אשר עוסק סירב למכור לו נכס או לתת לו שירות יהיה מנוע מלתבוע על פי החוק. המסקנה המתבקשת היא שזכות תביעה על פי החוק יכולה לעמוד הן למי שהתקשר עם העוסק המפלה, והן למי שניהל עמו משא ומתן ביחס לאפשרות ההתקשרות, אולם לא התקשר בסופו של דבר בהסכם (והשוו להגדרת הפריט הראשון בתוספת השנייה



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

לחוק תובענות ייצוגיות, המבהירה כי ניתן לנהל תביעה ייצוגית צרכנית בגין עילת התביעה העומדת ללקוח נגד עוסק "בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו".

43. ככל שהדבר נוגע לשאלה השנייה, הרי שיש מקום לבחון את סוג ההפליה בה מדובר. כאשר מדובר ב"הפליה ישירה" נגד נשים (כפי שהיה בעניין **רדיו קול ברמה**), דומה כי זכות התביעה נתונה לנשים בלבד, שכן הגברים אינם מופלים לרעה. לעומת זאת, כאשר מדובר ב"הפליה עקיפה" נגד נשים, דהיינו בהפליה נגד גברים המשקפת גישות סטראוטיפיות שליליות כלפי נשים, כפי שהיה בעניין **לילה טוב**) הרי שזכות התביעה נתונה הן לגברים והן לנשים. הטעם לכך הוא שהפגיעה במקרה זה היא הן בגברים (הנפגעים הישירים מההפליה) והן בנשים (הנפגעות העקיפות מההפליה). מאחר שענייננו שייך למצבים של הפליה עקיפה, הרי שגם לעניין התובענה הייצוגית יש להכיר לא רק באפשרות התביעה על ידי נשים, אלא גם באפשרות התביעה על ידי גברים בגין הנזק הלא ממוני.

44. המסקנה המתבקשת היא שיש להכיר באפשרות שכתוצאה מההפליה נגרמו שני סוגי נזקים: נזק ממוני לאוכלוסיית לקוחות המשיבה, אשר נדרשו לשלם בעבור השירות (ואלו, לפי מדיניות המשיבה, גברים בלבד); נזק לא ממוני, לאוכלוסיית הלקוחות של המשיבה, ובכלל זה מי שניהל עימה משא ומתן בקשר לאפשרות להפוך ללקוח, אשר סבלו נזק נפשי סובייקטיבי של השפלה ופגיעה בכבוד בגין ההפליה (וזאת בין אם הנפגע היא אישה ובין אם הוא גבר).

ה. התאמת המבקש לשמש כמייצג לקבוצה

45. המשיבה סבורה כי אין זה ראוי שהמבקש יהיה מייצג הקבוצה בתובענה שטענתה העיקרית היא הפליה הפוגעת בנשים, וזאת הן מאחר שהמבקש הוא גבר, ולא ידע לייצג את רחשי ליבן של נשים, והן מאחר שהמבקש לא היה פעיל בעבר בתחום המאבק הציבורי למען שוויון מגדרי. טענה זו, על שני חלקיה ראוי לדחות.

מבקש בתובענה ייצוגית צריך להיות בעל זכות תביעה אישית, ולפעול בתום לב ובדרך הולמת למען חברי הקבוצה (ראו סעיפים 4(א)(1) ו-8(א)(3) ו-4 לחוק תובענות ייצוגיות). ואולם, אין דרישה (ואף אין אפשרות מעשית) כי המבקש ישקף באישיותו ובעילת התביעה האישית בה הוא מחזיק את מגוון המאפיינים והשוניות הקיימים בקבוצה, ואף לא שיהיה דומה ל"חבר הקבוצה הממוצע" או ל"חבר הקבוצה השכיח". כמו כן אין בחוק דרישה שעילת התביעה האישית של המבקש תהיה זהה לעילת התביעה של כל חברי הקבוצה או של



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

מרביתם. ודוק, בהתאם לסעיף 8(א)(1) לחוק צרי להתקיים קרבה בין עילות התביעה, במובן זה שהן מעוררות שאלות עובדתיות או משפטיות מהותיות משותפות. קרבה כן – זהות לא.

46. זאת ועוד, החוק אינו מציב תנאי סף לפיו חבר קבוצה המבקש לייצג את עניינה, צריך להוכיח כי היה פעיל חברתית בתחום זה עובר להגשת התובענה (השוו ואבחנו, לעניין זה, להוראות סעיפים 1 (הגדרת "ארגון") ו- 4(א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות, המחייבות כי כאשר ארגון מבקש להגיש תובענה ייצוגית, עליו להוכיח, בין השאר, כי הוא תאגיד "הקיים ופועל באופן סדיר וממשי במשך שנה לפחות לקידום מטרה ציבורית, אחת או יותר" וכי התובענה היא "בתחום אחת המטרות הציבוריות שבהן עוסק הארגון").

47. המבקש הבהיר בעדותו כי "המסר שביקשתי להעביר זה מסר שמייחס איזה התבוננות חברתית, איזו התייחסות ערכית למסגרת חברתית. ככזה אפליה היא דבר שהוא בהחלט נוגע לי, מעניין אותי, מטריד אותי ואני מוכן להקדיש לו ממרצי מכספי כדי לעקור מגמות ותופעות כאלה", ובהמשך מסר כי הוא "רואה באפליה אפליה כלפי כולם. כשאתה מפלה גברים, לא רק נשים נפגעות, אולי גם הגבר שלא מצליח להחליף גלגל אתה פוגע בדימוי שלו. אתה לא יודע לאן זה יגיע. חברה שמפלה, היא חברה שמפלה. ברגע שאתה מפלה, אתה מפלה. אתה מפלה את כולם, אתה יוצר סטריאוטיפים, אתה פוגע בחברה. אני לא מוכן לקום בבוקר, לא כגבר ולא כאב לשני בנות ולעמוד מנגד" (פרוטוקול 1.7.2015, עמוד 15 שורות 10-13, עמוד 16 שורות 7 – 11). לא התרשמתי כי דברים אלו נאמרו מהפה אל החוץ, ואין לי כל יסוד להטיל דופי בכך שהמבקש ייצג באופן ראוי את האינטרסים של חברי הקבוצה, נשים כגברים.

ה. 4 תום ליבו של המבקש

48. המשיבה העלתה את הסברה לפיה המבקש ידע מראש על מדיניותה, ופנה אליה בבקשה לקבל הצעת ביטוח אך ורק על מנת שיוכל להגיש תובענה ייצוגית נגדה. המבקש הכחיש סברה זו, והתרשמותי היא שגם בעניין זה עדותו אמינה. עיון בתמלילי שתי השיחות יוצר את הרושם כי עניינו של המבקש הוא ברכישת ביטוח (ויוזכר, השיחות לא הוקלטו על ידי המבקש, אלא על ידי המשיבה), והעובדה שהמבקש לא עשה בסופו של דבר ביטוח אצל המשיבה (ואף לא שינה את הביטוח שהיה לו בחברה אחרת) לא מעידה כי פנה אליה מראש ללא כוונת התקשרות (נהפוך הוא, לו כל שרצה המבקש מלכתחילה היה להגיש תובענה ייצוגית, מה פשוט יותר מלערוך ביטוח?).



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

אכן, עוד ביום 5.3.2011 פרסמה העיתונאית לימור גל כתבה בעיתון "הארץ", תחת הכותרת "לפי ביטוח ישיר, נשים לא יודעות להחליף גלגל במכונית" (הכתבה צורפה כנספח ח' לבקשת האישור). ואולם, אמינה בעיני עדותו של המבקש כי "למיטב זכרוני לא ידעתי [על הכתבה בעת שהתקשרתי למשיבה]" (ראו פרוטוקול 1.7.2015, עמוד 11 שורות 13-22). ויוער, יותר משראוי היה שכתבה זו תשמש לחקירת המבקש, מן הראוי שתשמש לבדק בית אצל המשיבה. הכתבה מלמדת כי ניתן וראוי היה לתקן את המדיניות המפלה הרבה לפני שהוגשה התובענה הייצוגית. העובדה שחברת הביטוח נמנעה מלעשות כן, ולא התנהלותו של המבקש, היא האומרת דרשני.

ו. סוף דבר

49. לאור כל המפורט לעיל יש מקום לאשר את ניהול התובענה כייצוגית, וזאת בהתאם למפורט להלן:

א. חברי הקבוצה: כל המשתייך לאחת משתי תתי-הקבוצות הבאות:

1. לקוח של המשיבה, אשר בשבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה ביקש להזמין שירות של החלפת גלגל מכוח כתב שירות של המשיבה הכולל שירות זה, ונדרש לשלם תמורתו סכום של 80 ש"ח, וזאת בין אם הזמין את השירות בסופו של דבר ובין אם לאו.

2. מבוטח אצל המשיבה בביטוח רכב מקיף, או אדם שביקש לערוך אצל המשיבה ביטוח רכב מקיף, ואשר נחשף ב-7 השנים שקדמו להגשת התביעה למדיניות המפלה של המשיבה בקשר למתן שירותי דרך מסוג החלפת גלגל בפטור מתשלום לנשים בלבד, ואשר סבל בעקבות זאת נזק נפשי סובייקטיבי של השפלה ופגיעה בכבוד בגין ההפליה.

ב. התובע המייצג: מר רונן מירב.

ג. באת הכוח המייצגת: עו"ד עדנה מירב.



בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

30 אוגוסט 2016

ת"צ 8214-05-14 מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

ד. עילת התביעה בגינה מאושרת התובענה כייצוגית: הפרה של חוק איסור הפליה במוצרים ושירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א – 2000.

ה. הסעדים הנתבעים: פיצויים בגין נזק ממוני ובגין נזק בלתי ממוני.

50. בהתאם לסמכותי לפי סעיף 23 לחוק תובענות ייצוגיות הריני לפסוק לבאת הכוח המייצגת שכר טרחה בגין טיפולה בתובענה עד לשלב זה בסכום כולל של 30 אלף ש"ח בתוספת מע"מ.

51. באת הכוח המייצגת תפרסם הודעה בדבר אישור התובענה כייצוגית, כאמור בסעיף 24 לחוק תובענות ייצוגיות. נוסח ההודעה יכלול את הפרטים הנדרשים על פי סעיף 14(א) לחוק, וכן הבהרה בדבר זכותו של כל חבר בקבוצה לצאת מהקבוצה לפי סעיף 11 לחוק תובענות ייצוגיות. גודל ההודעה ונוסחה יתואם בין באת הכוח המייצגת לבין באי כוח המשיבה. ההודעה תפורסם בשניים מארבעת העיתונים הגדולים בישראל לפי בחירת באת הכוח המייצגת. נוסח ההודעה וגודלה יובאו על ידי באת הכוח המייצגת לאישור בית המשפט בתוך 14 יום ממועד מתן החלטה זו. המשיבה היא זו שתישא בעלויות פרסום ההודעה.

52. המשיבה תגיש כתב הגנה עד ליום 15.11.16. התובע יהיה רשאי להגיש כתב תשובה עד ליום 18.12.16.

53. התובענה נקבעת לדיון קדם משפט ליום 26.12.2016 בשעה 9:00.

54. המזכירות תעביר עותק של החלטה זו למנהל בתי המשפט על מנת שיעדכן את פנקס התובענות הייצוגיות.

ניתנה היום, כ"ו אב תשע"ו, 30 אוגוסט 2016, בהעדר הצדדים.

פרופ' עופר גרוסקופף, שופט